

תנועת הדיכאוניסטים: הפער שבין הפסימיות המדוכדכת לבין האופטימיות

16.01.2024 | קובי מיכאל | written by

הביקורת, שראוי לה להישמע ולהידון, גם בעת מלחמה, הפכה לאחרונה לקול תרועת נכאים של כמה מובילי דעה, ששיאה בקריאה "להכיר בהפסד", לקבל את תנאי החמאס לעסקת שחרור האסירים ולסיים את המלחמה.

ביקורת הנכאים הזו משקפת פער בלתי נסבל ובלתי מובן בין תחושת ההישג של הכוחות הלוחמים בשטח, נחישות הדרג הצבאי והמדיני להשלים את המאמץ הצבאי הנדרש להשגת מטרות המלחמה והביטחון המלא בדבר הממשות הקיימת וההכרח שבה. פער דומה קיים בין אותה ביקורת לבין התמיכה הציבורית הרחבה במטרות המלחמה והאמון ביכולות להשיג את המטרות, כפי שבאים לידי ביטוי בכל סקר (ראו סקרי המכון למחקרי ביטחון לאומי, המכון הישראלי לדמוקרטיה ואחרים). ללא הכרזה או התארגנות פורמאלית, קמה, בישראל, הלכה למעשה, תנועה חדשה, תנועת הדיכאוניסטים. חברים בתנועה הזו כלי תקשורת ומובילי דעה, שהשפעתם רבה מכוח בולטותם בשיח התקשורתי. השפעתם אינה מוגבלת לדכדוך עצמי, ואת המסרים הם מחלחלים בהתמדה עיקשת לשיח באופן המייצר תחושה או תודעה של דכדוך עמוק, העלול לחלחל בתורו ולהשפיע על תחושת הציבור הכללי. פעולתם אינה זדונית וסביר שנובעת משכנוע "דכדוכי" עמוק, מפסימיות על סטרואידיים, משבר אמון קשה בכל הנוגע לחוסנה של החברה הישראלית, ליכולות צה"ל ומביקורת קשה עד ארסית כלפי הדרג המדיני. אלא שללא קשר לסיבות הדכדוך והפסימיות, יש בפועלם כדי להשפיע לרעה על רוח הלוחמים, להפיח רוח גבית איתנה במפרשי חמאס וציר ההתנגדות בכללותו ולהזמין לחצים חיצוניים כבדים ומשמעותיים יותר על ישראל, ובכלל זה מצד הממשל האמריקאי.

הניתוחים וההערכות הפסימיות מקדירים את פני המציאות, שמתעצבת כמציאות מקבילה למציאות בעיני רוב העם ובוודאי למציאות המשתקפת בעיני לוחמי צה"ל ומפקדיו, החווים תחושת הישג משמעותית בשדה הקרב.

ממצאי מחקר שערך ד"ר גיל סמסונוב מצביעים על פער עצום שבין רוח תנועת הדיכאוניסטים לבין רוח העם, בעיקר בקרב בני הדור הצעיר. מחברי המחקר טוענים שאנו עדים ללא פחות ממהפך דורי, ששובר את כל הפרדיגמות, ומכוון השקפת עולם חדשה.

מדור "לאאכפתי" וגלובלי לאופטימיות כמעט חלוצית, כשחיילים רבים שנפצעו מבקשים לחזור ולהילחם. לפי המחקר, 59% מהצעירים מאמינים שישראל חזקה ותנצח וישלה עתיד, ל-58% יש ראייה רק פוזיטיבית, ל-28% גם פוזיטיבית וגם נגטיבית ורק ל-14% רק נגטיבית.

70% מגילאי 16-18 מאמינים בחוזקה של ישראל ועתידה. הצעירים מבינים את הקשיים כש-57%

אומרים שישראל תחזור בהדרגה לאיזון, עסקשיים מהותיים במזרח תיכון עוין, תוך הצורך להישען על צבא חזק ו-29% חושבים שישראל תתחזק במהרה, תשוב לצמוח ועולים רבים יעלו לישראל. המחקר מראה את המגמה של פחות בילויים יותר עבודה, לימודים ושרות צבאי. ולבסוף 57% חושבים שישראל תצא מנצחת מהמשבר הנוכחי באמצעות צבאה החזק.

ממצאי הסקר מצביעים על רוח איתנה של הדור הצעיר, על אופטימיות מרשימה ובעיקר על רוח התנדבות ואמונה בצדקת הדרך ובעתידה של מדינת ישראל כמדינת העם היהודי. בריאיון בתוכניתה של איילה חסון בערוץ 11 ב-13 בינואר 2024, סיכם ד"ר סמסונוב את ממצאי מחקרו באמירה שהדור הצעיר דומה הרבה יותר לדור תש"ח [מחוספס, ריאלי ולוחם מאשר לדור הוריו.

עוצמת הניתוק בין חברי תנועת הדיכאון־סטים לבין הלכי הרוח בעם, מייצגת את הפער העצום שבין נגישותם התקשורתית ובולטותם בשיח הציבורי, לבין עמדותהזרם המרכזי של החברה הישראלית. נוכחותם בתקשורת מאפשרת את הדהוד הדכדוך והפסימיות כאשר הקול האחר, האופטימי אינו נשמע באותה עוצמה. אלא שאין בכך כדי להעיד אודות עוצמתו, משמעותו ונוכחותו.

את היגיון הדכדוך ניתן לזהות בשלושה מקורות עיקריים: הראשון, ביקורת קשה עד כדי עוינות לדרג המדיני והרצון הפוליטי לראות ממשלה אחרת. השני, חוסר אמון עמוק בעוצמת החברה הישראלית וביכולות של צה"ל להשיג את מטרות המלחמה.

והשלישי, אמונה יוקדת של רבים מבניהם בפתרון שתי המדינות, מהתמכרות לרעיון שאין פתרון זולת הבאת הרשות הפלסטינית לרצועת עזה והקיבעון בדבר הנכסיות האסטרטגית של הרשות הפלסטינית לישראל וההכרח שבחיזוקה גם במחיר התפשרות בנוגע לדרישות לשינויים משמעותיים במאפייני תפקודה והתייחסותה לטרור.

ההיגיון המנחה הזה מוביל אותם למסקנות עגומות ולעניות דעתנו, גם שגויות, לגבי כושר העמידה של החברה הישראלית לאורך זמן, לגבי ישימות מטרות המלחמה וחיבובותן בעת הזו ולגבי יכולתו של צה"ל להשיג את מטרות המלחמה.

נראה שהפער שבין הפסימיות המדוכדכת לבין האופטימיות, רוח הלחימה והחוסן החברתי, נשען על הבמה התקשורתית הרחבה שמקבל השיח של הגרעין הקשה והמצטמק של הגרסה הפרוגרסיבית הישראלית, המתקשה להתנתק מתפיסות האתמול, ששאריות הרלוונטיות שלה התאינו ב-7 באוקטובר ובעקבותיו.

פורסם במעריב, בתאריך 16.1.2024.